

ERIKOISTUMISKOULUTUSTEN SOPIMUSMALLI -OHJE

Erikoistumiskoulutuksia koskevat sopimusmallit on laadittu erikseen yliopistoille ja ammattikorkeakouluille. Tämä sopimusmalleja koskeva ohje on yhteinen sekä yliopistoille että ammattikorkeakouluille.

Sopimuksen tarkoituksena on määrittää erikoistumiskoulutus. Jokaisesta erikoistumiskoulutuksesta laaditaan oma erillinen sopimuksensa. Sopimukseen kirjataan ne asiat, jotka varmistavat koulutuksen perusteiden yhdenmukaisuuden valtakunnallisesti: esimerkiksi sopimukseen ei laiteta ”voidaan” tai ”esimerkiksi” -tyyppisiä muotoiluja. Sopimuksen teksti on velvoittavaa: esimerkiksi mikäli sopimukseen kirjataan ”koulutuksessa hyödynnetään digitaalisia välineitä ja etäyhteyksiä”, niin kyse ei ole mahdollistavasta lauseesta, vaan digitaalisia välineitä ja etäyhteyksiä on koulutuksessa todella hyödynnettävä.

Tämä ohje on laadittu helpottamaan sopimusmallien käyttöä ja yleisemmin ohjaamaan sopimuksen laatimista. Ohjeessa avataan ja perustellaan sopimusmallien kohtia, ja esitellään vaihtoehtoisia muotoiluja. Sopimusmallien sopimustekstiä ei toisteta tässä ohjeessa. Ohjeen jäsenitys noudattaa sopimusmallien jäsenystä.

Sopimusmallit on laadittu runkosopimusmuotoon, johon on sisällytetty kolmenlaisia asioita: asiat jotka sopimuksessa on mainittava (kohdat 1, 3, 5, 6), asiat joista on hyvä sopia (2, osin 5), sekä sopimustekniset asiat (muut kohdat).

Sopimusmalleista, liitemalleista ja tästä ohjeesta voi lähettää palautetta Arenen ja UNIFIn erikoistumiskoulutuksen koordinaatiohankkeiden asiantuntijoille (Arene: Hannele Seppälä (etunimi.sukunimi@arene.fi), UNIFI: Jarmo Kallunki (etunimi.sukunimi@unifi.fi)). Toivomme palautetta erityisesti siitä näkökulmasta, auttavatko nämä dokumentit sopimusvalmistelussa, ja kuinka niitä voisi tästä näkökulmasta kehittää. Myös mahdollisista virheistä toivomme palautetta.

ERIKOISTUMISKOULUTUSTA KOSKEVA SOPIMUS: _____

Sopimuksen otsikkoon kirjoitetaan erikoistumiskoulutuksen nimi. Erikoistumiskoulutuksen nimestä tulisi käydä ilmi, että kyse on erikoistumiskoulutuksesta (jotta erikoistumiskoulutus erottuu muista koulutusmuodoista).

1. SOPIJAOSAPUOLET

Erikoistumiskoulutuksista sovitaan koulutusvastuiden mukaisesti.

Yliopistolain (558/2009, 7 a §) nojalla tehdyt sopimukset:

Yliopistojen erikoistumiskoulutus on sijoitettava sopijaosapuolia määriteltäessä jollekin koulutusosalalle. Sopijaosapuolten on muodostettava enemmistö yliopistoista, joilla on koulutusvastuu sillä alalla, jolle erikoistumiskoulutus järjestetään. Koulutusala määräytyy valtioneuvoston asetuksella yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista säädetyn koulutusalan koulutusvastuun mukaisesti (VNA 794/2004, liite).

Yliopistot sijoittavat erikoistumiskoulutuksen sen pääasiallisen sisällön mukaan asetuksen liitteen mukaiselle koulutusosalalle. Esimerkiksi farmasian alalle sijoittuvan erikoistumiskoulutuksen sopijajoukon tulee muodostaa enemmistö niistä yliopistoista, joilla on asetuksen liitteen mukainen koulutusvastuu lääketieteiden ja farmasian koulutusosalalla.

Ammattikorkeakoululain (932/2014, 11 a §) nojalla tehdyt sopimukset:

Ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutus on sijoitettava sopijaosapuolia määriteltäessä jollekin alalle. Ala määräytyy ammattikorkeakoulujen koulutusvastuun mukaisesti siten, että toimiluvissa määrätty tutkinto ja tutkintonimike muodostavat jokainen yhden alan, minkä lisäksi erikoistumiskoulutuksen ala voi olla myös ammatillinen opettajankoulutus.

Sopijaosapuolten on muodostettava niiden ammattikorkeakoulujen enemmistö, jotka antavat ammattikorkeakoulututkintoon ja siihen liitettävään tutkintonimikkeeseen johtavaa koulutusta sillä alalla, jolla erikoistumiskoulutus järjestetään. Ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrätään siitä, mitä ammattikorkeakoulututkintoja ja niihin liitettäviä tutkintonimikkeitä kunkin ammattikorkeakoulun tulee antaa. Ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutuksen ala voi olla esimerkiksi tekniikan ammattikorkeakoulututkinto, insinööri (AMK).

Monialainen erikoistumiskoulutus sijoitetaan sille koulutusosalalle, jolle se pääosiltaan kuuluu. Alan määrittämisessä apuna voi käyttää arviota siitä, minkä alan opintoja erikoistumiskoulutuksessa on eniten, minkä alan osaamiselle asiantuntijuuden osoittaminen pääosiltaan kytkeytyy, ja minkä alan tutkinnon tuottamalle osaamiselle suunnitellun erikoistumiskoulutuksen opintosisällöt ensisijaisesti rakentuvat.

Sopimukseen kirjataan se, mille alalle erikoistumiskoulutus sijoitetaan.

Korkeakoulusektoreiden yhteiset erikoistumiskoulutukset edellyttävät samansisältöisten sopimusten laatimista sekä yliopistojen (yliopistolain nojalla) että ammattikorkeakoulujen (ammattikorkeakoululain nojalla) kesken. Kun tällaista erikoistumiskoulutusta siis koskee kaksi sopimusta, olisi tästä hyvä mainita sopimuksessa esimerkiksi seuraavasti: ”Tässä sovittavaa erikoistumiskoulutusta koskee myös yliopistojen/ ammattikorkeakoulujen välinen sopimus [sopimuksen nimi]”.

Sopijaosapuolten yhteyshenkilöt kannattaa sijoittaa liitteeseen, jotta yhteyshenkilöiden muuttuessa ei tarvitse päivittää koko sopimusta. Sopimukseen on myös hyvä kirjata, millä tavalla sopijaosapuoli voi vaihtaa yhteyshenkilö(it)ään.

2. SOPIMUSTA KOORDINOIVA YLIOPISTO / AMMATTIKORKEAKOULU

Sopimuksen koordinaatio on syytä vastuuttaa yhdelle yliopistolle / ammattikorkeakoululle erityisesti tilanteissa jossa sopijaosapuolia on useita. Koordinaattorin päätehtävänä on toimia sopijaosapuolten koolle kutsujana, esimerkiksi tilanteissa joissa on tarvetta päivittää tai muuttaa sopimusta. Päivittämistarve voi seurata myös asetusmuutoksista, joten koordinaattorin tehtäväksi on luontevaa asettaa myös säädösten seuranta. Koollekutsumiselle ei kannata laittaa tiukkoja ehtoja, mutta koordinaattorin tulisi kutsua sopijaosapuolet koolle ainakin silloin, kun joku sopijaosapuoli sitä pyytää.

Lisäksi koordinaattorin tehtäviksi on hyvä asettaa sopimusta koskevat tekniset seikat, kuten sopimusasiakirjan säilyttäminen sekä ajantasaisen yhteyshenkilöluettelon ylläpitäminen. Lisäksi koordinaattorin tehtäväksi sopii laista johtuva sopimustietojen ilmoitusvelvollisuus Opetushallitukselle.

Koordinaattorille voidaan sopia myös muita tehtäviä sen mukaan mikä on sovittavan erikoistumiskoulutuksen kannalta perusteltua.

3. SOPIMUKSEN KOHDE JA TARKOITUS

Sopimuksen kohde on kyseinen erikoistumiskoulutus, ja sopimuksella sovitaan nimenomaan erikoistumiskoulutuksesta. Sopimuksella ei sovita erikoistumiskoulutuksen järjestämisestä (järjestämisestä voidaan sopia erikseen). Sopimusmalliin on kirjattu, että sopijaosapuolet vastaavat itse erikoistumiskoulutuksen toteutuksesta (tarkemmat sisällöt ja toteutustapa), ellei erikseen muuta sovita.

Lain tavoitteena on, että korkeakoulujen keskinäisen yhteistyön piiriin kuuluisi myös erikoistumiskoulutuksen alan kehittymisen seuraaminen ja ennakointi. Myös tästä voidaan sopia erikseen.

Huomionarvoista on, että sopimusmalliin on myös kirjattu sinänsä laista jo johtuva seikka, ettei sopimukseen osallistuminen velvoita järjestämään erikoistumiskoulutusta. Tämän osalta pitäisi kuitenkin muistaa, että yleisesti ei ole tarkoituksenmukaista, että esimerkiksi vain yksi sopijaosapuoli todellisuudessa järjestää sopimuksenaista erikoistumiskoulutusta, sillä erikoistumiskoulutusten on lähtökohtaisesti tarkoitus olla valtakunnallisia.

4. SOPIMUKSEN VOIMASSAOLOAIKA

Sopimuksen voimassaolosta on sovittava. Mikäli tehdään toistaiseksi voimassa oleva sopimus, olisi hyvä sopia myös siitä, miten sopimuksen päivitystarvetta arvioidaan ja millä aikavälillä tai kuinka säännöllisesti.

5. ERIKOISTUMISKOULUTUKSEN PERUSTEET JA MUUT PUITTEET

Sopimuksen rakenteen selkeyttämiseksi erikoistumiskoulutuksen perusteet ja muut puitteet kannattaa sijoittaa liitteeksi. Tämä liite on sopimuksen olennainen sisältö.

Erikoistumiskoulutuksen lakisääteisistä perusteista ja muista sopimuksenvaraisista puitteista on erillinen malli ohjeineen.

6. YHTEISTYÖ TYÖ- JA ELINKEINOELÄMÄN KANSSA

Erikoistumiskoulutusta koskevan sopimuksen syntymisen edellytys on, että sopimusmenettelyn aikana tehdään aitoa ja monipuolista yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän edustajien kanssa.

Erikoistumiskoulutuksen ja sen laadunvarmistuksen kannalta yhteistyö työ- ja elinkeinoelämän kanssa on sopimuksen toinen olennainen sisältö. Myös tämän yhteistyön kuvaus on syytä erottaa omaksi liitteekseen.

Yhteistyöstä työ- ja elinkeinoelämän kanssa on malli ohjeineen erikseen.

7. SOPIMUKSEN MUUTTAMINEN, IRTISANOMINEN JA PURKAUTUMINEN

Kohdaksi 2 on kirjattu säädöksistä johtuva seikka, jonka mukaan yliopistolla / ammattikorkeakoululla on oikeus liittyä sopimukseen myös sopimuksen solmimisen jälkeen. Säädösten mukaan tämä tapahtuu allekirjoittamalla alkuperäinen sopimusasiakirja.

Sopimusmallissa ei ole klausuulia siitä, miten mahdollisesti sopimusta rikkova yliopisto / ammattikorkeakoulu erotettaisiin sopimuksesta. Tämä johtuu siitä, että mikäli joku sopijaosapuoli erotettaisiin sopimuksesta vastoin sen tahtoa, voisi se edellä mainitun liittymisoikeuden perusteella liittyä sopimukseen uudestaan heti erottamisen jälkeen. Niin ollen tilanteissa, joissa joku sopijaosapuoli ei pysty suoriutumaan mahdollisista sopimusvelvoitteista, täytyy tilanne ratkaista muilla keinoin, esim. omaehtoisen irtisanomisen (kohta 7.4.) tai neuvotteluiden (kohta 9) kautta.

8. SOPIMUKSEN LIITTEET

Kohdassa on listattu sopimuksen liitteet. Liitteet 2 ja 3 ovat koko erikoistumiskoulutusta koskevan sopimuksen ydin ja keskeinen sisältö, ja niiden tulee olla sopimusvalmistelun pääasia.

9. ERIMIELISYYKSIEN RATKAISEMINEN

Sopimusta koskevat erimielisyydet on tarkoituksenmukaista pyrkiä ratkaisemaan neuvotteluin. Neuvotteluille on kuitenkin järkevä laittaa jokin takaraja, jotta neuvotteluprosessi ei pääse jatkumaan loputtomiin. Mikäli neuvotteluissa ei päästä ratkaisuun, riidat ratkaistaan hallinto-oikeudessa.

Huomautus: Erikoistumiskoulutusta koskeva sopimus on mielekästä ymmärtää ensisijaisesti hallintolain (434/2003) 3 §:n mukaisena hallintosopimuksena, ei yksityisoikeudellisena sopimuksena.

10. PAIKKA, AIKA JA ALLEKIRJOITUKSET

Lähtökohtaisesti sopimuksen allekirjoittaa rehtori tai vararehtori. Sopimusmalliin on jätetty lause nimenkirjoitusoikeuksista, jotta rehtori voi delegoida sopimuksen allekirjoittamisen halutessaan muille korkeakoulun nimenkirjoitusoikeuden haltijoille.

Huomautus 1: Arene ja UNIFI pitävät arkistoa olemassa olevista erikoistumiskoulutussopimuksista, joten ammattikorkeakoulujen sopimusten osalta sopimusta koordinoiva ammattikorkeakoulu toimittaa kopion sopimuksesta Arenelle, ja yliopistojen sopimusten osalta vastaavasti kopio UNIFI:lle. (Sähköinen kopio allekirjoitetusta sopimuksesta riittää – toimitusosoitteet ovat info@arene.fi ja unifi@unifi.fi.)

Huomautus 2: Opetushallitukselle tiedot sopimuksesta toimitetaan excel-tiedoston avulla. Tiedosto on ladattavissa Arenen ja UNIFI:n verkkosivuilta (linkit alla), ja täytetty tiedosto toimitetaan osoitteeseen erikoistumiskoulutukset@oph.fi.

<http://arene.fi/fi/ammattikorkeakoulut/koulutus-ja-tutkinnot/korkeakoulujen-erikoistumiskoulutukset/sopimusvalmistelu>

<http://www.unifi.fi/erikoistumiskoulutus/sopimusvalmistelu/>